

Olie en gas brengen Rusland uiteindelijk ellende

Posted on 30 april 2022 by Wim Groot

Ruim dertig jaar geleden, in 1991, viel de Sovjet-Unie uiteen. De Baltische Staten waren de eerste die er uit stapten en zich onafhankelijk verklaarden. Boris Jeltsin, de voorganger van Poetin, blies uiteindelijk de Sovjet-Unie op door de Russische Federatie onafhankelijk te verklaren.

Oekraïne en Wit-Rusland werden hierin meegezogen en verklaarden zich eveneens onafhankelijk. De laatste president van de Sovjet-Unie, Michaël Gorbatsjov, werd afgezet. Kort daarvoor was Gorbatsjov bij een mislukte coup poging van het leger en de KGB enige tijd gevangen gehouden op zijn buitenverblijf op de Krim.

De mislukte hervormingen van Gorbatsjov vormden een belangrijke aanleiding voor het uiteenvallen van de Sovjet-Unie. De economie van de Sovjet-Unie was totaal ineengestort en het land was vrijwel volledig afhankelijk van westerse leningen. De staatsschuld was niet langer te dragen en het land was feitelijk bankroet.

De verschillen tussen toen en nu zijn opvallend. In 1991 was Rusland arm en

afhankelijk van het westen, nu is het dankzij olie en gas welvarender en denkt het zonder het westen te kunnen. Maar het belangrijkste verschil is het gedrag van de leiders.

Gorbatsjov weigerde militair in te grijpen toen de Baltische Staten zichzelf onafhankelijk verklaarden, want hij vreesde dat dit op een bloedbad zou uitlopen. De coup tegen Gorbatsjov door het leger en de KGB mislukte omdat de coupgelegers op het cruciale moment terugschrokken van het gebruik van geweld tegen de protesterende bevolking in Moskou. Vergelijk dat met de meedogenloze oorlog die Poetin nu voert en de duizenden slachtoffers die hij maakt in Oekraïne en eerder in Georgië en Tsjetsjenië.

Rusland stapte zelf uit de Sovjet-Unie

Dat Oekraïne, zoals Poetin beweert, deel is van de geschiedenis, cultuur en spirituele ruimte van Rusland valt moeilijk vol te houden. Het was Rusland onder leiding van de Poetins voorganger Boris Jeltsin dat zich losmaakte uit de Sovjet-Unie. Oekraïne volgde vooral het voorbeeld van Rusland.

Rusland en Oekraïne verkeerden dertig jaar geleden in een vergelijkbare positie. Ze waren allebei arm, hoewel de levensstandaard in Rusland wel iets hoger was, de economie was verouderd en niet in staat de concurreren met het westen. Corruptie was wijdverspreid en ze torsten de erfenis van ruim zeventig jaar communisme met zich mee.

Ze gingen gelijk op, maar niet meer

De bevolking in beide landen eisten democratie, een rechtstaat en een open samenleving. Bovenal wilden ze een einde aan de lege winkels en de slechte kwaliteit van de producten die de Sovjet-Unie produceerde en verlangden ze naar verbetering van de levensstandaard.

Dertig jaar later zijn beide landen tegenpolen. Rusland is een totalitaire staat waarin verkiezingsuitslagen worden vervalst om Poetin aan de macht te houden en politieke tegenstanders worden vermoord of na een schijnproces gevangen worden gezet. Persvrijheid bestaat niet meer en de bevolking wordt geïndoctrineerd met de leugens van Poetin. De rechterlijke macht loopt aan de leiband van het regime en veroordeelt politieke tegenstanders op basis van valse beschuldigingen.

Oekraïne daarentegen is een open samenleving met eerlijke verkiezingen, een levendig politiek debat en persvrijheid. De rechterlijke macht is onafhankelijk. In de berichtgeving over Oekraïne, bijvoorbeeld als het gaat om het EU-lidmaatschap, wordt vaak benadrukt dat de corruptie nog altijd wijdverbreid is. Dat klopt, zowel in Rusland als Oekraïne is veel corruptie, maar grote verschil is dat in Oekraïne dat wordt erkend en wordt het in de media en publieke opinie aan de kaak gesteld.

Over de kleptocratie van Poetin en zijn oligarchen wordt in Rusland vooral gezwegen. Nadat Alexander Navalny liet zien hoe Poetin zichzelf heeft verrijkt, werd getracht hem de vermoorden en toen dat niet lukte werd hij opgesloten.

2004: de wegen scheidden

De wegen van Rusland en Oekraïne scheidden zich in 2004. In dat jaar kwamen de Oekraïners in opstand tegen de vervalste uitslag van de presidentsverkiezingen. De Oranjerevolutie bracht de ommekeer. Burgers pikten het niet langer en eisten eerlijke verkiezingen en hervormingen. Sinds die tijd is Oekraïne een werkende, hoewel soms wat turbulente, democratie. Als de Oranjerevolutie er niet was geweest, was Oekraïne een land als Wit-Rusland geworden: een verarmde pariastaat met een dictatoriaal en repressief regime.

Waarom heeft Rusland nooit een Oranjerevolutie gehad? Het antwoord op die vraag is: vanwege de olie en gas. Senator en voormalig Republikeins presidentskandidaat John McCain zei ooit 'Rusland is een benzinstation dat doet alsof het een land is'.

Olie en gas voor Poetin, de oligarchen en het leger

Een deel van de olie- en gas inkomsten wordt achterovergedrukt door Poetin en zijn oligarchen zoals de voormalige eigenaar van de Engelse voetbalclub Chelsea, Roman Abramovitsj. Een deel wordt besteed aan het leger. Voor een economie die kleiner is dan die van de Benelux heeft Rusland een enorm leger. Hoewel we de militaire macht van Rusland ook weer niet moeten overdrijven.

Het land besteedt ruim vijf keer zo veel geld aan defensie als Nederland. Van dat geld kan Nederland met pijn en moeite een paar honderd manschappen met bewapening naar de oostgrens van de NAVO sturen.

Geld is niet allesbepalend

Nederland besteedt €12.5 miljard per jaar aan defensie, Rusland ongeveer €65 miljard en bewapent daarmee een leger van 190.000 man in de oorlog met Oekraïne. Wel betaalt Rusland zijn soldaten een stuk minder dan Nederland en is het materieel goedkoper (en van mindere kwaliteit) dan dat van ons.

Geld zegt niet alles. Oekraïne besteedde in 2020 slechts €6 miljard aan defensie, minder dan een tiende van de Russische uitgaven, en weet het toch het Russische leger heel zuur te maken. Wel heeft Oekraïne sinds het uitbreken van de oorlog €5 miljard aan wapens van het westen ontvangen. Twee derde daarvan kwam van de VS. Het leiderschap van de VS en met name dat van president Jo Biden in deze oorlog verdient wel wat meer waardering.

Een 'failed state' door olie en gas

De olie- en gasinkomsten zijn door Poetin deels besteed aan het verbeteren van de levensstandaard van de Russen. Mede dankzij olie en gas is het inkomen per hoofd van de bevolking in Rusland ruim tweemaal zo hoog als in Oekraïne. Oekraïners begonnen een Oranjerevolutie in de hoop dat een democratische samenleving uiteindelijk zou leiden tot een beter leven en een hogere levensstandaard.

Russen zagen hun levensstandaard dankzij olie en gas stijgen en gingen daarom niet de straat op om een open en democratische samenleving te eisen. De olie- en gas inkomsten zijn gebruikt om de Russische bevolking tevreden te houden. In ruil voor een verhoging van de levensstandaard accepteerden de Russen het autocratische en kleptocratische regime van Poetin. Rusland is een mislukte staat dankzij olie en gas.

Door onze afhankelijkheid van Russische olie en gas financieren we Poetins oorlog in Oekraïne en houden we zijn autocratische en kleptocratische regime in stand. We moeten zijn regime niet langer financieren.

Gelukkig helpt Poetin ons daar een handje door deze week de gasleveranties aan Polen en Bulgarije te beëindigen. Pas als Rusland militair verslagen is in Oekraïne en Poetin van het toneel is verdwenen, kunnen de handelsrelaties met Rusland worden hersteld.

Belasting op Russische olie en gas?

Het tijdschrift The Economist stelde vorige week voor om een belasting op Russische olie en gas te gaan heffen. De opbrengst van deze belasting zou gebruikt moeten worden om wapens voor Oekraïne te kopen. Na de oorlog zouden deze belastinginkomsten gebruikt kunnen worden om de schade die de Russen in Oekraïne hebben veroorzaakt te herstellen.

Ik zou daar aan willen toevoegen dat deze inkomsten ook gebruikt moeten worden om na de oorlog in Rusland een democratische samenleving, persvrijheid en de rechtstaat op te bouwen. Europa kan alleen leven met een vrij en democratisch Rusland.

***Wim Groot** schrijft heldere analyses over het Nederlandse overheidsbeleid en internationaal beleid voor Wynia's Week. Steunt u deze broodnodige, onafhankelijke berichtgeving? Doneren kan via de **bankrekening van Wynia's Week NL94 INGB 0006 3945 08** of [HIER](#) Hartelijk dank!*